

Bijlage H: Het D66-programma

Deze bijlage geeft een gedetailleerd overzicht van de door D66 voorgestelde maatregelen en hun effecten op de overheidsfinanciën en de microlastendruk. De bedragen in deze bijlage zijn ex ante en betreffen allemaal afwijkingen ten opzichte van de ontwikkeling bij ongewijzigd beleid (zie Economische Verkenning 2011-2015). De bedragen hebben betrekking op 2015 en luiden allemaal in prijzen 2010; dit geldt ook voor de beschrijving van belasting- en premietarieven.

H.1 Ombuigingen D66

D66 buigt voor 17,2 mld euro om op de collectieve uitgaven; hierbij is gecorrigeerd voor financieringsverschuivingen. Tabel H.1 geeft een overzicht.

Sociale zekerheid

- D66 bezuinigt 1,3 mld euro op de kinderbijslag: het bedrag wordt leeftijdsonafhankelijk, gemaximeerd tot twee kinderen en ouders met een inkomen boven 100 000 euro krijgen geen kinderbijslag meer. Voor het eerste kind is het bedrag gelijk aan het huidige bedrag voor kinderen tot 5 jaar en voor het tweede kind 100 euro minder. Verder trekt D66 0,3 mld euro minder uit voor het kindgebonden budget. Naast het terugdraaien van geplande intensiveringen in 2011 worden de bedragen per kind leeftijdsonafhankelijk en beperkt tot twee kinderen. Tezamen betekent dit een ombuiging van 1,5 mld euro.
- De zorgtoeslag krijgt een leefvormneutrale vormgeving. Meerpersoonshuishoudens ontvangen evenveel als alleenstaanden waardoor 0,4 mld euro wordt bespaard. Daarnaast komt er een vermogenstoets bij de zorgtoeslag wat resulteert in een ombuiging van 0,5 mld euro. Ten slotte dalen de kosten van de zorgtoeslag met 0,3 mld euro door ombuigingen in de zorguitgaven. De totale ombuiging op de zorgtoeslag komt hiermee uit op 1,2 mld euro in 2015 en 1,9 mld euro structureel.
- D66 verkort de maximale duur van de ww tot twaalf maanden. Rekening houdend met weglek via lagere belastingen en hogere uitgaven aan inkomensafhankelijke regelingen, levert deze maatregel een besparing op van 1,0 mld euro in 2015 en 1,2 mld euro structureel.
- De aow-leeftijd wordt vanaf 2011 twaalf jaar lang met twee maanden per jaar verhoogd, wat in 2015 tot 0,9 mld euro lagere aow-uitgaven leidt. In 2022 is de leeftijd van 67 bereikt. Vanaf dat jaar wordt de aow-leeftijd gekoppeld aan de stijging van de levensverwachting wat met zich meebrengt dat in de periode 2022-2040 een verdere stijging van de aow-leeftijd wordt geïmplementeerd van 1,1 jaar. In totaal gaat de aow-leeftijd dus met 3,1 jaar omhoog. De besparing op de aow-uitgaven is in 2015 0,9 mld euro. Structureel is het effect van deze maatregel 6,8 mld euro (inclusief versobering Witteveenkader en werkgelegenheidseffecten).
- D66 kort op het re-integratiebudget waardoor in 2015 0,5 mld euro wordt omgebogen.

- Op het terrein van de wsw bespaart D66 in 2015 0,4 mld euro door het huidige systeem te vervangen door een systeem van loondispensatie. De structurele besparing is 0,6 mld euro.

Tabel H.1 Ombuigingen D66, 2015 (prijzen 2010, mld euro)		
Naar beleidsmatig cluster		
Sociale zekerheid	5,5	
w.v. kindregelingen		1,5
zorgtoeslag		1,2
verlaging ww-duur naar 1 jaar		1,0
verhoging aow-leeftijd		0,9
beperking re-integratiebudgetten		0,5
hervorming wsw		0,4
Zorg	4,1	
w.v. verhoging norm gebruikelijke zorg		1,2
overheveling groot deel awbz naar wmo: romp-awbz		1,0
extramuralisering		0,7
subsidie mee-instellingen		0,2
doelmatigheidswinst overheveling revalidatie naar zvw		0,1
scheiden wonen en zorg		0,1
btw-compensatiefonds		0,2
doelmatigheid zvw		0,3
marktwerking zvw		0,2
uitbreiding preferentiebeleid zorg		0,2
pakketmaatregelen zvw		0,2
gedragseffect inkomensafhankelijk eigen risico zvw		0,1
overlap in maatregelen zvw		-0,3
Onderwijs	0,4	
Overdrachten aan bedrijven	0,2	
Openbaar bestuur	2,8	
w.v. rijk		0,8
lokaal bestuur		1,7
overig		0,3
Veiligheid	0,8	
w.v. apparaatkorting (m.u.v. politie)		0,5
legalisering softdrugs		0,2
overig		0,1
Defensie	0,9	
Bereikbaarheid	0,9	
Internationale samenwerking	1,0	
Overig	0,6	
w.v. diverse subsidies		0,3
inburgering		0,2
publieke omroep		0,1
Totaal ombuigingen gecorrigeerd	17,2	
Financieringsverschuivingen	1,8	
Totaal ombuigingen ongecorrigeerd (EMU-relevant)	19,0	

- D66 beperkt de wajong tot volledig en duurzaam arbeidsongeschikten. Op lange termijn bedraagt het effect van deze maatregel 0,5 mld euro. Hiervan wordt echter bijna niets gerealiseerd in de komende kabinetsperiode, omdat de beperking alleen voor nieuwe gevallen geldt.
- D66 hervormt het ontslagstelsel tot een civielrechtelijk stelsel, zodat de arbeidsovereenkomst zonder tussenkomst van derden moet kunnen worden ontbonden. Redelijkheid van ontslag kan indien nodig achteraf door de kantonrechter worden vastgesteld. De preventieve toets bij het CWI wordt geschrapt. De effecten op het niveau van werkloosheid en werkgelegenheid zijn beperkt, wel ontstaat meer mobiliteit en doorstroming op de arbeidsmarkt. Er wordt een besparing gerealiseerd van een kleine 0,1 mld euro door de vermindering van het aantal kantonrechters en CWI-medewerkers. Werkgevers zullen hierdoor minder kwijt zijn aan ontslagvergoedingen. Ontslagvergoedingen dienen te worden aangewend voor scholing en loonkostensubsidies.

Zorg

- Voor cliënten die gebruik maken van begeleiding en/of persoonlijke verzorging wordt de gebruikelijke zorg verhoogd met 90 minuten per week. Cliënten zullen hierdoor een zwaarder beroep moeten doen op hun netwerk of met eigen middelen deze zorg zelf moeten inkopen. Dit levert een besparing op van 1,4 mld euro in 2015. Aangezien cliënten een deel daarvan particulier zullen gaan financieren, is 0,2 mld euro aan te merken als financieringsschuif van collectieve naar particuliere lasten. In 2020 bedraagt de totale besparing 1,5 mld euro.
- D66 hevelt alle extramurale zorg (begeleiding, dagbesteding, persoonlijke verzorging en verpleging) en de intramurale verzorging en verpleging over van de awbz naar de wmo. Door deze langdurige zorg in een voorziening aan te bieden vervalt het verzekerd recht op zorg en wordt het mogelijk dat gemeenten maatwerk leveren door beter rekening te houden met de eigen mogelijkheden van cliënten. In combinatie met een sterkere prikkel om zorg scherp in te kopen leidt dit naar verwachting tot een doelmatigheidswinst, deze is geraamd op 5%. Wanneer het gemeenten niet lukt deze efficiencyverbetering te realiseren zal minder zorg worden geleverd. Voor de meest complexe zorg (de intramurale ggz en ghz) zal een romp-awbz blijven bestaan, eveneens in de vorm van een voorziening. De potentiële doelmatigheidswinst wordt afgeroomd, wat leidt tot een besparing van 1,0 mld euro.
- Minder complexe zorg wordt voor nieuwe cliënten niet langer intramuraal aangeboden. Dit geldt zowel voor de ggz als voor ouderenzorg. Hierdoor treedt een besparing op van 0,6 mld euro in 2015. Daarnaast is 0,1 mld euro aan te merken als financieringsschuif van particuliere naar collectieve lasten waardoor de gecorrigeerde besparing op 0,7 mld euro uitkomt. In 2020 bedraagt de totale besparing 1,1 mld euro.
- De subsidie aan mee-instellingen wordt stopgezet, waarmee 0,2 mld euro wordt bespaard.
- De overheveling van revalidatie naar de zvw levert als gevolg van een betere doelmatigheid een besparing op van 0,1 mld euro.

- D66 kiest ervoor de kosten van zorg en wonen te scheiden. Zorginstellingen dienen huur en servicekosten direct bij cliënten in rekening te brengen, die hier via een verlaging van de eigen bijdrage en verhoging van de huurtoeslag gedeeltelijk voor worden gecompenseerd. Per saldo nemen de eigen betalingen toe met 0,4 mld euro. Zorginstellingen worden door deze verandering geprikkeld zich beter te richten op de woonwensen van cliënten en dit levert een doelmatigheidswinst op van 0,1 mld euro in 2015 en 0,3 mld euro in 2020.
- D66 voert in de awbz een vermogensinkomensbijtelling in. Dat leidt tot een besparing van 0,3 mld euro welke volledig is aan te merken als een financieringsschuif van collectieve naar particuliere lasten.
- Er wordt een btw-compensatiefonds in de gehele zorg ingevoerd. Dat leidt tot een besparing van 0,2 mld euro.
- D66 neemt een aantal maatregelen ter bevordering van de doelmatigheid en het tegengaan van aanbodgeïnduceerde vraag. Zo wordt de kwaliteit en transparantie in de zorg vergroot door middel van de oprichting van een landelijk kwaliteitsinstituut. Tevens wordt de wettelijke positie van de Raden van Bestuur ten opzichte van de medisch specialisten versterkt. Gezamenlijk leidt dat tot een besparing van 0,3 mld euro.
- D66 wil de marktwerking in de zvw verder bevorderen zoals geschets in variant B van heroverwegingsrapport 11. Zo worden alle ex post compensatiemechanismen van verzekeraars afgebouwd waardoor ze volledig risicodragend worden. Ook de tarieven van de dbc's worden verder geliberaliseerd, het B-segment in de ziekenhuiszorg wordt zo veel mogelijk uitgebreid en privaat kapitaal wordt toegestaan met zeggenschap en winstuitkering. Per saldo levert dat in 2015 een besparing op van 0,2 mld euro. Het structurele effect bedraagt 0,7 mld euro.
- Op het gebied van de geneesmiddelen wordt het preferentiebeleid bij zorgverzekeraars geïntensiveerd door ook clusters van geneesmiddelen toe te laten waarvoor de werkzame stof niet altijd 100% identiek is. De verwachte besparing bedraagt 0,2 mld euro.
- D66 verkleint het basispakket op basis van het ziektelastbeginsel. Zo behoren lichte vormen van ggz-zorg, paramedische zorg en hulpmiddelen behorende bij een lage ziektelast niet langer tot het basispakket. Verder worden gebitsprothesen en mondzorg voor 18-21 jaar niet langer vergoed. Hierdoor treedt een besparing op van 1,1 mld euro. Aangezien verzekerden een deel daarvan particulier zullen gaan financieren, is 0,9 mld euro aan te merken als financieringsschuif van collectieve naar particuliere lasten.
- In plaats van het technisch veronderstelde eigen risico van 775 euro uit de Economische Verkenning 2011-2015 kiest D66 voor een inkomensafhankelijk eigen risico van 210 euro voor de laagste inkomens tot 400 euro voor midden en hoge inkomens met een gemiddelde van 350 euro. Bovendien kiest D66 voor een procentueel eigen risico waarbij de eigen bijdrage 25% van de zorguitgaven bedraagt. Het terugdraaien staat bij de intensivering geboekt. De introductie van het inkomensafhankelijke risico leidt tot een ombuiging van 0,2 mld euro wat deels het gevolg is van een financieringsschuif van 0,1 mld euro van collectieve naar particuliere lasten door hogere eigen betalingen.

- Doordat bovengenoemde zvw maatregelen elkaar deels overlappen komen bovenstaande ombuigingen in totaal 0,3 mld euro lager uit.

Onderwijs

- De fusieprikkel in het voortgezet onderwijs wordt afgeschaft en godsdienstlessubsidie wordt beperkt (0,1 mld euro).
- De gratis schoolboeken worden teruggedraaid waarbij de wtos wordt ingevoerd, waardoor de totale besparing uitkomt op 0,2 mld euro.
- Daarnaast wordt de maatschappelijke stage niet verlengd (0,1 mld euro).

Overdrachten aan bedrijven

- D66 kort 0,2 mld euro op subsidies van het ministerie van Economische Zaken.

Openbaar bestuur

- D66 bezuinigt 3,5 mld euro op de bestuur- en apparaatkosten bij rijk, lokaal bestuur en zbo's zoals UWV (inclusief een tijdelijk besparingsverlies van 15%). Deze ombuigingen hebben vooral betrekking op de functie openbaar bestuur, maar slaan ook neer bij de functies veiligheid (bijvoorbeeld Dienst Justitiële inrichtingen en ondersteuning voor de rechtspraak), defensie (bijvoorbeeld defensie telematica organisatie) en bereikbaarheid (Rijkswaterstaat).
- Bij het rijk en zbo's bij het openbaar bestuur worden vooral bezuinigingen (1,1 mld euro) gerealiseerd in lijn met heroverwegingsrapport 19, variant 1: activiteiten met gelijksoortige werkprocessen en doelgroepen worden gebundeld (bijvoorbeeld uitkeringen aan burgers, verstrekken van subsidies of de incassodiensten) en ondersteuning wordt meer centraal en minder departementaal aangestuurd. Ook wordt bezuinigd op de kosten van diplomatie door de vorming van EU-ambassades en wordt de rechtspositie van ambtenaren genormaliseerd.
- Bij het lokaal bestuur bezuinigt D66 1,7 mld euro op het gemeente- en provinciefonds. D66 wil minder provincies, opschaling van gemeenten en betere samenwerking in het middenbestuur.

Veiligheid

- Bij de functie veiligheid betreffen de bezuinigingen van 0,8 mld euro - naast de ombuigingen bij de uitvoerende diensten van de Ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken (0,5 mld euro) - vooral besparingen door het aantal politieregio's te verminderen (0,1 mld euro) en het legaliseren van softdrugs (0,2 mld euro).

Defensie

- D66 kiest voor een kleinere krijgsmacht die geënt is op heroverwegingsrapport 20 variant C (0,8 mld euro) waarbij de krijgsmacht zich vooral richt op stabilisatie- en vredeshandhavende missies. Verder slaat een deel van de apparaatkorting neer bij defensie (0,1 mld euro).

Bereikbaarheid

- D66 verlaagt de reële groei van het Infrastructuurfonds waardoor 0,8 mld euro wordt bespaard. Daarnaast leidt de apparaatkorting tot een besparing van 0,1 mld euro op de functie bereikbaarheid (met name Rijkswaterstaat).

Internationale samenwerking

- D66 gaat zich inzetten om de huidige korting van 1 mld euro op de EU-afrachten te continueren na 2013.

Overig

- D66 bezuinigt door een generieke korting van 12% op een groot aantal subsidies van met name Buitenlandse Zaken, Justitie en VWS (0,3 mld euro).
- D66 richt de inburgering meer op werk waardoor 0,2 mld euro wordt bespaard.
- Het aantal omroepen en de taken van de publieke omroep worden beperkt (0,1 mld euro).

Financieringsverschuivingen

- De financieringsverschuivingen zijn onder andere het gevolg van de introductie van het inkomensafhankelijke eigen risico in de zorg (0,1 mld euro) en de pakketverkleining op basis van het ziektelastbeginsel (0,9 mld euro). Verder wordt in de awbz een vermogenstoets geïntroduceerd (0,3 mld euro) en nemen de eigen betalingen in de awbz met 0,3 mld euro toe door het niet langer intramuraal aanbieden van minder complexe zorg en het scheiden van wonen en zorg. De eigen betalingen in de zorg nemen daardoor met in totaal 1,8 mld euro toe.

H.2 Intensiveringen D66

D66 trekt 3,6 mld euro uit voor extra uitgaven; hierbij is gecorrigeerd voor financieringsverschuivingen. Tabel H.2 geeft een overzicht van de intensiveringen.

Sociale zekerheid

- De ww-uitkering wordt in de eerste drie maanden verhoogd naar 80%, het budgettaire beslag is een kleine 0,1 mld euro.

Zorg

- D66 neemt de verhoging van de eigen bijdragen awbz, de korting op wmo en het technisch veronderstelde eigen risico van 775 euro uit de Economische Verkenning 2011-2015 niet over. D66 kiest voor een inkomensafhankelijk eigen risico van 210 euro voor de laagste inkomens tot 400 euro voor midden en hoge inkomens met een gemiddelde van 350 euro. Bovendien kiest D66 voor een procentueel eigen risico waarbij de eigen bijdrage 25% van de zorguitgaven bedraagt. De introductie van het inkomensafhankelijk eigen risico staat bij de ombuigingen geboekt. Het terugdraaien van het hogere eigen risico en eigen betalingen leidt tot een ombuiging van 5,0 mld euro wat deels het gevolg is van een financieringsschuif van 4,4 mld euro van particuliere naar collectieve lasten door lagere eigen betalingen. Het remgeldeffect wordt hierdoor kleiner, hetgeen een intensivering van 0,6 mld euro betreft.

Tabel H.2 Intensiveringen D66, 2015 (prijzen 2010 mld euro)	
Naar beleidsmatig cluster	
Sociale zekerheid	0,1
Zorg	0,6
Onderwijs	2,6
w.v. voor- en vroegschoolse educatie	0,5
prestatiebeloningen voor leraren	0,4
extra beloning voor leraren in moeilijke gebieden	0,4
extra uren taal en rekenen in voortgezet onderwijs	0,3
schakelklassen en summercourses	0,2
overig	0,8
Overdrachten aan bedrijven	0,1
Veiligheid	0,1
Bereikbaarheid	0,5
w.v. invoeringskosten abvm	0,3
openbaar vervoer	0,3
Overig	- 0,5
Totaal intensiveringen gecorrigeerd	3,6
Financieringsverschuivingen	4,4
Totaal intensiveringen ongecorrigeerd (EMU-relevant)	8,0

Onderwijs

- D66 geeft meer geld uit aan voor-en vroegschoolse educatie (0,5 mld euro).
- Voor prestatiebeloning voor leraren is 0,4 mld euro beschikbaar.
- D66 intensificeert 0,4 mld euro voor extra beloning voor leraren in moeilijke gebieden.
- Voor extra uren taal en rekenen in het voortgezet onderwijs wordt 0,3 mld euro uitgetrokken.
- Verder zet D66 onder andere in op brede scholen, scholing van leraren, betere salarissen voor schoolleiders, extra conciërges op school, aanpak van voortijdig schoolverlaten door de invoering van schakelklassen en een doorstroombonus, een leerlingvolgsysteem met tussentijdse toetsen en centrale examens en extra geld voor kwaliteit in het hoger onderwijs.

Overdrachten aan bedrijven

- D66 intensificeert 0,1 mld euro in innovatie. Het wetenschappelijk onderzoek op universiteiten wordt gestimuleerd door meer samenwerking tussen universiteiten, onderzoeksinstituten en ondernemingen. Daarnaast worden de innovatiesubsidies aan het mkb verhoogd door een fonds dat ondernemingen helpt om onderzoeksresultaten beter toe te passen.

Veiligheid

- D66 sluis de ombuigingen bij de politie terug (naar de politie) door het aantal agenten te vergroten (0,1 mld euro).

Bereikbaarheid

- De invoering van de kilometerbeprijzing leidt tot 0,3 mld euro investeringkosten in 2015. Deze post is niet structureel.

- Daarnaast wordt 0,3 mld euro in openbaar vervoer geïntensiveerd.

Overig

- De intensiveringen door gerichte salarisverhogingen in het onderwijs zorgen voor extra belasting- en premieopbrengsten. Dit effect van 0,5 mld euro is bij de intensiveringen op de overige uitgaven geboekt.

Financieringsverschuivingen

- De post financieringsschuif zorg wordt verklaard door het feit dat D66 de verhoging van de eigen bijdrage in de awbz en wmo (1,0 mld euro) en het eigen risico in de zvw (3,4 mld euro) terugdraait. De eigen betalingen in de zorg nemen daardoor in totaal met 4,4 mld euro af.

H.3 Microlasten D66

Tabel H.3 geeft een overzicht van de fiscale maatregelen uit het D66-programma. Hieruit blijkt dat D66 de lasten met 1,3 mld euro verzwaaert. Dit is het saldo van een lastenverlichting voor gezinnen van 0,3 mld euro en een lastenverzwaring voor bedrijven van 1,6 mld euro.

Milieu

- D66 verplicht bedrijven en gezinnen tot het gebruiken van een vast aandeel duurzame energie. De lasten worden hierdoor verzwaaert met 0,8 mld euro in 2015 en 3,8 mld euro vanaf 2020.
- Het invoeren van het algemene btw-tarief voor niet-biologisch vlees verzwaaert de lasten met 0,7 mld euro.
- Geleidelijke verhoging van de tweede en derde schijf in de energiebelasting leidt tot 0,5 mld euro hogere lasten voor bedrijven.
- D66 voert een naar milieukeurmerken gedifferentieerde kilometerbeprijzing waarbij de mrb (exclusief provinciale opcenten) en 25% van de bpm worden omgezet in een kilometertarief van ruim 5 ct/km. De opbrengsten van de aanschafbelasting op personenauto's (bpm) daalt in het basispad in 2020 naar zo'n 40% t.o.v. het 2008-niveau. D66 verlaagt de bpm minder ver: de bpm-opbrengsten worden in 2020 op ongeveer 75% van het 2008-niveau gezet. Dit betekent dus een verhoging van de aanschafbelasting op personenauto's (bpm) met 1,3 mld euro ten opzichte van het basispad tot 2,6 mld euro opbrengsten in 2020¹. Hierdoor wordt de gemiddelde auto ten opzichte van het basispad in aanschaf circa 2000 euro² duurder in 2020. De bpm wordt hiermee op ongeveer 75% van het 2008-niveau gebracht. De exploitatiekosten van de kilometerprijs (circa 0,6 mld euro per jaar bij volledige invoering) worden ook omgezet in het kilometertarief. De provinciale opcenten (circa 2 mld euro in 2020) blijven bestaan. Het gemiddelde kilometertarief is zodanig gekozen dat in combinatie met de bpm-inkomsten de invoering op termijn neutraal is voor het EMU-saldo. Tevens introduceert D66 een

¹ De bpm-opbrengsten in 2020 in het basispad bedragen zo'n 40% van het 2008-niveau.

² Onder de aanname van 0,6 mln verkochte nieuwe personenauto's per jaar.

congestieheffing (spitstarief) van 11 ct/km en een kilometerprijs voor het vrachtverkeer van ruim 2 ct/km. De invoering van abvm leidt tot een lastenverzwaring van 0,3 mld euro in 2015 als gevolg van het verwerken van de exploitatiekosten in de kilometerprijs.

- D66 beperkt de landbouwvrijstelling in de inkomstenbelasting waardoor de lasten met 0,2 mld euro worden verzwaard.
- Het laten vervallen van de accijnskorting op rode diesel vergroot de lasten voor bedrijven met 0,2 mld euro en het afschaffen van de tariefkorting energiebelasting glastuinbouw leidt tot 0,1 mld euro hogere lasten.

Inkomen en arbeid

- De microlasten als gevolg van de zorg dalen met 0,5 mld euro. De voor financieringsverschuivingen gecorrigeerde ombuigingen en intensiveringen in de zvw leiden tot 0,3 mld euro lagere zvw-premies. Bij de awbz worden onder andere de verhoogde eigen betalingen uit de Economische Verkenning 2011-2015 teruggedraaid (1,0 mld euro), een vermogensinkomensbijtelling ingevoerd (0,3 mld euro) en de kosten van zorg en wonen gescheiden waardoor de eigen betalingen toenemen (0,4 mld euro). In totaal komen de eigen betalingen awbz 0,2 mld euro lager uit.
- D66 verhoogt de arbeidskorting met 200 euro. Dit leidt tot 1,3 mld euro lagere lasten voor huishoudens.
- Sinds 2009 wordt de mogelijkheid om de algemene heffingskorting via de partner te verzilveren in vijftien jaar afgebouwd. D66 versnelt deze maatregel door vanaf 2011 deze mogelijkheid in vijf jaar af te bouwen. De uitzondering voor niet-werkende partners met kinderen in de leeftijd van nul tot en met vijf jaar wordt in dezelfde periode ook afgebouwd. De uitzondering voor niet-werkende partners geboren voor 1972 wordt vanaf 2011 in tien jaar afgebouwd. Deze maatregel verhoogt de lasten voor huishoudens in totaal met 1,1 mld euro in 2015 en 0,3 mld euro structureel.
- D66 beperkt met ingang 2014 het maximale tarief waartegen de aftrekbare hypotheekrente mag worden afgetrokken. Het tarief daalt geleidelijk van 52% naar 42% in tien jaar om daarna in twaalf jaar naar 30% te dalen. D66 gaat voor de aftrekbaarheid van hypotheekrente, fiscaal gezien, uit van lineaire aflossing in 30 jaar. Dat houdt in dat elk jaar de som waarover rente afgetrokken mag worden met 3,3% daalt. Het tarief waartegen het eigenwoningforfait wordt belast, blijft gelijk aan het tarief waartegen de hypotheekrente mag worden afgetrokken. Deze aanpassingen in de hypotheekrenteaftrek leiden tot 1,0 mld euro hogere lasten in 2015. D66 stelt voor een overgangsregeling 0,7 mld euro beschikbaar voor de eerstkomende jaren.
- Het belastingtarief in de eerste schijf daalt met 0,5%-punt; het tarief in de tweede schijf daalt met 1,0%-punt. In totaal geeft dit een lastenverlichting voor huishoudens van 1,7 mld euro.

Tabel H.3 Microlasten D66, 2015 (mld euro, prijzen 2010)		
Milieu	2,8	
w.v. verplicht aandeel duurzame energie		0,8
afschaffing verlaagd btw-tarief niet-biologisch vlees		0,7
geleidelijke verhoging 2e en 3e schijf in energieheffing (grootverbruik)		0,5
invoering abvm		0,3
beperking landbouwvrijstelling		0,2
afschaffing accijnskorting rode diesel		0,2
afschaffing vrijstelling energieheffing voor glastuinbouw		0,1
Inkomen en arbeid	- 2,2	
w.v. zorg		- 0,5
verhoging arbeidskorting/eitc 200		- 1,3
minder uitzonderingen overdraagbaarheid ahk		1,1
hervorming hypotheekrente		1,0
verlaging tarief eerste schijf 0,5%		- 0,9
verlaging tarief tweede schijf 1%		- 0,8
overgangsregeling hypotheekrenteaftrek		- 0,7
versoering Witteveenkader		0,3
afschaffing doorwerkbonus		0,3
grondslageffect inkomensafhankelijke bijdrage zvw		- 0,2
versoepeling urencriterium zelfstandigen		- 0,2
leven lang leren (fiscale subsidies voor scholing)		- 0,2
verhoging inkomensafhankelijke combinatiekorting		- 0,1
Vermogen en winst	0,9	
w.v. heffing op woningcorporaties		1,0
verhoging budget wbo		- 0,1
Overig	- 0,2	
w.v. afschaffing overdrachtsbelasting starters		- 0,5
legalisering softdrugs en accijnsheffing		0,3
afschaffing verlaagd btw-tarief sierteelt		0,2
overdrachtsbelasting geleidelijk afschaffen		- 0,1
Totaal lastenmaatregelen (gecorrigeerd)	1,3	
w.v. huishoudens		- 0,3
bedrijven		1,6
Financieringsverschuivingen	2,4	
w.v. financieringsschuiven zorg		2,6
intertemporele schuiven: versoering Witteveenkader		0,5
verplicht aandeel duurzame energie		- 0,8
Beleidseffect EMU-relevante lasten	3,7	

- Het Witteveenkader schuift mee met de hogere pensioenleeftijd waardoor de lasten met 0,3 mld euro worden verzwaard.
- De doorwerkbonus wordt afgeschaft wat de lasten met 0,3 mld euro doet toenemen.
- De doorwerking van de inkomensafhankelijke bijdrage in de zvw op de belasting- en premie-inkomsten leidt tot een lastenverlichting van 0,2 mld euro.
- De versoepeling van het urencriterium voor zelfstandigen verlicht de lasten met 0,2 mld euro.
- D66 intensiveert 0,2 mld euro in 'leven lang leren', een fiscale subsidieregeling voor scholing van werknemers.
- Het verhogen van de inkomensafhankelijke combinatiekorting verlicht de lasten met 0,1 mld euro.

Vermogen en winst

- D66 streeft op termijn naar meer marktconforme huren. Daartoe hervormt D66 het woningwaarderingstelsel. Er worden 25 extra punten toegekend aan huurwoningen in de tien corop-gebieden met de hoogste gemiddelde woz-waarde per vierkante meter woonoppervlak (huur- en koopwoningen). De maximale jaarlijkse huurverhoging en de stijging van de maximaal redelijke huur bedragen inflatie plus 1%-punt. Dat is gelijk aan de huurstijging in het basispad. Echter, voor huishoudens met een bruto huishoudinkomen boven de 30 000 euro is de huurstijging maximaal 6%-punt boven de inflatie. Voor deze groep ligt de huurstijging 5%-punt boven het basispad. D66 roomt een deel van de extra huuropbrengsten van woningcorporaties af en wel zodanig dat met de opbrengst ervan de extra uitgaven aan huurtoeslag kunnen worden bekostigd en er in 2015 een saldoverbetering voor het rijk van 1,0 mld euro resulteert en een structurele saldoverbetering voor het rijk van 2,8 mld euro. In de microlasten leidt deze maatregel tot 1,0 mld euro lastenverzwaring voor bedrijven in 2015.
- De lasten voor bedrijven worden verlaagd door een verhoging van de wvso met 0,1 mld euro.

Overig

- Met ingang van 2014 schaft D66 de overdrachtsbelasting af voor starters. Daarnaast begint D66 vanaf 2015 met een geleidelijke afschaffing van de overdrachtsbelasting voor doorstromers. Deze is in 2038 voltooid. Tezamen leiden deze maatregelen tot een lastenverlichting van 0,6 mld euro in 2015 en 3,6 mld euro structureel.
- D66 legaliseert softdrugs en voert een accijns op softdrugs in waardoor de lasten met 0,3 mld euro worden verzwaard.
- De afschaffing van het verlaagd btw-tarief voor sierteelt leidt tot een lastenverzwaring van 0,2 mld euro.

Financieringsverschuivingen

- De financieringsverschuivingen om de aansluiting tussen de microlasten en de EMU-relevante lasten te kunnen maken valt uiteen in een aantal onderdelen.
- De financieringsverschuivingen in de zorg die worden veroorzaakt door pakketmaatregelen en aanpassingen in eigen betalingen leiden tot een verbetering van het EMU-saldo van 2,6 mld euro, die niet relevant is voor de microlasten.
- Een intertemporele schuif door de aanpassing van het Witteveen kader leidt tot een additionele verbetering van het EMU-saldo van 0,5 mld euro.
- De oplegging van een aandeel verplichte energie leidt tot een lastenverzwaring voor huishoudens en bedrijven die niet relevant is voor het EMU-saldo.